

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Enerkipolitisk redegørelse 2005 af 27/4 05.

(Redegørelse nr. R 7).

Transport- og energiministeren (Flemming Hansen):

INDLEDNING

I 2004 stod regeringen i spidsen for markante resultater på energiområdet, der vil påvirke rammevilkårene for de danske energimarkeder i årene fremover. Først og fremmest blev der med de politiske aftaler af 29. marts fjernet en række barrierer for en nødvendig konsolidering og udvikling på el-markedet. Endvidere er EU-direktiverne om liberalisering af el- og gasmarkederne samt EU-direktivet om kvotehandel, blevet implementeret i dansk lovgivning.

I 2005 er ansvaret for energiområdet overgået fra økonomi- og erhvervsministeren til transport- og energiministeren. Transport- og energiministeren fremlægger inden sommerferien 2005 regeringens oplæg til en langsigtet energistrategi, der vil indeholde analyser af udfordringer og perspektiver for den danske energisektor frem mod 2025. Herunder vil udviklingen i energiforbruget til transport blive vurderet. Strategien vil endvidere indeholde en handlingsplan for udbygningen af den overordnede el-infrastruktur. Energistrategien er et led i regeringens opfølgning på de energipolitiske aftaler af 29. marts 2004.

Med energistrategien vil regeringen tilkendegive, hvordan den finder, at rammerne for energisektoren skal tilrettelægges med henblik på at opnå den ønskede udvikling i marked, effektivitet, forsyningsikkerhed og miljø. Regeringen anser hovedudfordringerne for at være udviklingen på det internationale oliemarked, de internationale klimaforpligtelser, opnåelsen af mere velfungerende energimarkeder, samt realiseringen af erhvervspotentialer på energiområdet.

I lyset af den kommende energistrategi er nærværende redegørelse primært en beskrivelse af større begivenheder og milepæle på energiområdet i det forløbne år.

INTERNATIONAL UDVIKLING OG RAMMER

I international sammenhæng er flere af de senere års begivenheder af markant betydning for udviklingen i energisektoren. Først og fremmest liberaliseringsprocessen for el- og gasmarkederne i EU, men også Kyoto-protokollens ikrafttræden, samt udviklingen på oliemarkederne. Nedenfor er kort beskrevet det seneste års hovedbegivenheder i relation til olieprisen, de internationale klimaforhandlinger, samt i EU.

Olieprisen

Siden januar 2004 er prisen på en tønde råolie (Brent) steget fra ca. 30 USD til et niveau på 50-55 USD. Årsagen er primært, at efterspørgslen efter olie er steget mere end

udbuddet, især i Kina, Sydøstasien og USA. Oliemarkedet har derfor i 2004 globalt set opereret tæt på 100 % kapacitetsudnyttelse, hvilket indebærer stor sårbarhed over for kapacitetstab.

Efterspørgslen og udbuddet efter oliereagerer kun langsomt på prisændringer og erfaringen viser, at prisen hurtigt kan ændre sig i såvel opad- som nedadgående retning. Det Internationale Energiagentur (IEA) forventer, at olieprisen efter en tilpasningsperiode vil vende tilbage til et væsentlig lavere niveau. Der er dog en betydelig usikkerhed herom.

(Ikke optrykt her.)

Figur 1. Oliepriser 1970 - 2005 (1. kvartal)

Kilde: *BP statistical review of World Energy og Financial Times*

EU

Kommissionen har tilkendegivet, at den vil prioritere energibesparelser og energieffektivisering højt på den energipolitiske dagsorden. I løbet af foråret ventes Kommissionen at fremlægge en grøn bog om energieffektivisering. Grønbogen kan forventes ledsaget af forslag til en række nye initiativer, heriblandt en opstramning af EU-direktivet om bygningers energimæssige ydeevne.

Også de aktuelle energisager i EU er præget af energieffektivisering og energibesparelser, nemlig ecodesign-direktivet og energitjenestedirektivet. Endvidere behandles aktuelt et forslag vedrørende elforsyningssikkerhed og infrastrukturinvesteringer. De nævnte forslag til retsakter afventer p.t. Europa-Parlamentets udtalelser.

Inden udgangen af oktober skal Kommissionen afgive en statusrapport i opfølgning på direktivet fra 2001 om vedvarende energi i elproduktionen. På nuværende tidspunkt er der udsigt til, at kun 4 medlemslande, nemlig Tyskland, Spanien, Finland og Danmark, vil nå deres mål.

Endvidere skal Kommissionen inden årets udgang fremlægge en rapport om status for medlemslandenes gennemførelse af el- og gasdirektiverne, ledsaget af eventuelle forslag om opstramning af direktiverne. Ved udløbet af den formelle frist for gennemførelse den 1. juli 2004 havde et stort antal medlemslande endnu ikke gennemført direktiverne. Danmark hører til blandt de lande, der er nået længst i bestræbelserne for at liberalisere de nationale el- og naturgasmarkeder.

Endelig ventes Kommissionen i løbet af sommeren at fremlægge en handlingsplan for øget biomasseanvendelse, ledsaget af blandt andet et forslag til direktiv om anvendelse af biomasse til varmeproduktion.

Klima

Kyoto-Protokollen trådte i kraft d. 16. februar 2005 og dermed er de omfattede industrilande forpligtede til at begrænse deres udledning af såkaldte drivhusgasser i perioden 2008-12. Danmark skal som led i EU's interne byrdefordeling reducere med 21 % sammenlignet med 1990.

De internationale klimaforhandlinger er nu fokuseret på perioden efter 2012. I EU har stats- og regeringscheferne senest i marts 2005 understreget vigtigheden af en bred global deltagelse i indsatsen mod klimaforandringer og lægger op til, at der i forhandlingerne med andre parter overvejes reduktioner i størrelsesorden 15-30 % i industrilandenenes

samlede drivhusgasudledninger frem mod 2020 og videre i lyset af konklusionerne fra miljøministrenes rådsmøde d. 17. marts 2005. Endvidere ønsker stats- og regeringscheferne at udvikle en EU-strategi for begrænsning af klimaforandringerne konsistent med den langsigtede målsætning om at begrænse de menneskeskabte klimaændringer til en temperaturstigning på 2 °C.

I Danmark vedtog Folketinget i juni 2004 lov om CO₂-kvoter, der implementerer EU-direktivet om handel med CO₂-kvoter for energisektoren og den energitunge industri. Ordningen er trådt i kraft 1. januar 2005 og omfatter mere end 10.000 produktionsenheder på EU-plan og dermed ca. halvdelen af alle CO₂-udledninger i medlemslandene. I Danmark er 377 produktionsenheder omfattet.

Der er i første omgang tildelt kvoter for perioden 2005-2007. Senest den 1. juli 2006 skal Danmark og de øvrige medlemslande aflevere nationale allokeringsplaner for »Kyoto-perioden« 2008-2012 til Kommissionen.

Transport- og energiministeren har i overensstemmelse med et tillægs-direktiv fra marts 2005 fremsat forslag til ændring af lov om CO₂-kvoter, der gør det muligt at anvende kreditter fra JI og CDM-projekter i kvoteordningen.

ENERGIBESPARELSER

Regeringen fremlagde den 29. december 2004 oplæg til handlingsplan for en fornyet energispareindsats. Planen fastlægger markedsbaserede rammer for besparelsesindsatsen og målsætninger såvel på kort sigt som på længere sigt for energiforbruget excl. transport. Samtidig indeholder handlingsplanen en række nye konkrete energispareinitiativer og forslag om at gennemføre en ny organisering af indsatsen. Udkastet til handlingsplan drøftes med partierne bag 29. marts aftalen.

I det forløbne år har der været særlig fokus på en øget anvendelse af energieffektive ruder og vinduer, hvor branchen gennemfører en kampagne, og på et øget salg af særligt energieffektive køl/frys-produkter, hvor Elsparefonden har gennemført en kampagne. Kampagnerne har allerede medvirket til at flytte markederne i retning af mere energieffektive produkter. Endvidere har reduktion af standby forbruget været et indsatsområde.

(Ikke optrykt her.)

Figur 2 Udvikling i energiforbrug, BNP og energiintensitet 1980-2003

Kilde: Energistyrelsen

Figur 2 viser udviklingen i energiforbruget hos forbrugerne (det endelige energiforbrug) excl. energiforbruget til transportformål. Dette energiforbrug var i 2003 3,5 % lavere end i 1980. I samme periode er bruttonationalproduktet steget med ca. 50 %. Energiforbruget pr. BNP (intensiteten) er faldet med ca. 35 % i perioden 1980 til 2003. Faldet har været specielt kraftig siden 1993.

Nye initiativer

Oplægget til handlingsplan indeholder energispareinitiativer, der i perioden 2006-12 skal reducere energiforbruget hos forbrugerne med i gennemsnit 1 % årligt. Endvidere indeholder handlingsplanen et langsigtet pejlemærke om, at energiforbruget frem til 2025

skal søges fastholdt på det nuværende niveau. .

Oplægget har især fokus på bygningers energiforbrug, hvor de største og mest rentable potentialer findes. De centrale initiativer er stramning af energibestemmelserne i bygningsreglementet, en ny forbedret energimærkningsordning samt bedre tilsyn med kedler og ventilationsanlæg og endelig en særlig indsats i forhold til den offentlige sektor.

Stramning af energibestemmelserne i bygningsreglementet retter sig såvel mod nye bygninger som mod eksisterende bygninger. Udover de aktuelle stramminger fra 2006 lægges der op til yderligere stramminger i 2010 og 2015.

Udover disse tre initiativer indeholder handlingsplanen en række andre initiativer som f.eks. fritagelse for tilslutningspligt til fjernvarme og ophævelse af elvarmeforbud for lavenergihuse, samt et forslag om at anvende 500 mio. kr. af de eksisterende rammer til forskning og udvikling til energibesparelser over de næste 10 år.

Organisering af indsatsen

Regeringen ønsker at styrke organiseringen af energispareindsatsen, herunder den indsats som i dag varetages af elnet-, naturgas- og fjernvarmeselskaberne samt Elsparefonden. Rammerne for disse drøftelser er bl.a., at der skal ske en øget samordning og central prioritering samt øget udlicitering, og at der skal være faste økonomiske rammer og øget anvendelse af målstyring. Indsatsen i forhold til erhvervslivet skal i højere grad tage udgangspunkt i virksomhedernes behov og tilrettelægges i samarbejde med de enkelte brancher.

ENERGIFORSYNING

Overdragelse af systemansvar og transmission til staten

Regeringen indgik d. 29. marts 2004 en række energipolitiske aftaler med et bredt flertal af Folketingets partier og med el-netvirksomhedernes organisation Elfor. Med aftalerne nåede regeringen en milepæl i sin strategi for liberaliseringen af elmarkedet og sikrede blandt andet, at systemansvaret og det overordnede transmissionsnet skulle overdrages til staten med henblik på at blive varetaget uafhængigt af de kommercielle aktiviteter. Overdragelsen vil sikre åben og lige adgang for alle brugerne af el-nettet. Samtidig opnåede net- og transmissionsvirksomhederne fuld rådighed over deres egenkapital og forbrugerne fik samtidig sikkerhed for, at dette ikke ville medføre højere priser.

Statens ejerskab af systemansvaret og det overordnede transmissionsnet varetages af den nye statslige virksomhed, Energinet.dk, der endvidere skal varetage transmission og systemansvar for naturgas. Det indebærer, at Gastra A/S, der i forvejen ejes af staten, overdrages til det nye selskab, der med virkning fra 1. januar 2005 forventes etableret medio 2005.

Prisregulering af netselskaberne

Indtægtsrammereguleringen er med den nye bekendtgørelse skiftet fra at være en regulering af omkostningerne til en regulering af indtægterne. Virksomhederne får med den nye regulering øget tilskyndelse til at fremme en effektiv drift, idet de derigennem vil kunne forbedre deres forrentning. Samtidig er forbrugerne sikret mod stigninger i nettariffrerne, der ikke må overstige niveauet pr. 1. januar 2004 (regnet i faste priser).

For at sikre fortsatte effektiviseringer i virksomhederne vil Energitilsynet fra 2008 udmelde individuelle effektiviseringskrav, der baseres på en analyse (»benchmarking«) af både virksomhedernes økonomiske effektivitet og deres kvalitet i leveringen.

Vindmølleudbygningen

Et væsentligt element i aftalerne af 29. marts 2004 var, at der blev opnået enighed om grundlaget for den videre udbygning med vindmøller. Der blev således opnået enighed om etablering af to havmølleparker på hver 200 MW. Det er efterfølgende besluttet, at de to parker lokaliseres ved Horns Rev og Rødsand.

De to parker skal opføres efter udbud efter forhandling, hvilket betyder, at der i første omgang sker en prækvalifikation af interesserede ansøgere, inden der i anden omgang afgives bud og indledes forhandlinger. Det afgørende kriterium ved udbuddet er størrelsen af den pris pr. kWh, som byderen kræver for at gennemføre projektet. Status for processen er, at der er afgivet bud for vindmølleparken ved Horns Rev. For parken ved Rødsand er prækvalifikationen igangsat.

Der er pr. 1. januar 2005 indført en ny skrotningsordning for ældre og uheldigt placerede vindmøller på land. Ordningen giver mulighed for, at der etableres ny kapacitet på op til 350 MW i løbet af de kommende 5 år, samtidig med at der nedtages møller med en samlet kapacitet på 175 MW. Skrotningsstøtten er på 12 øre/kWh. Da en af de væsentligste forudsætninger for ordningen er udpegning af arealer til placering af erstatningsvindmøller for de skrottede møller, har Energistyrelsen og Skov- og Naturstyrelsen en løbende dialog med regionplanmyndighederne for at sikre, at der skabes plads til alle de nye vindmøller. På nuværende tidspunkt er der plads til etablering af vindmøller med en samlet kapacitet på ca. 300 MW vindkraft.

Markedsorientering af decentral kraftvarme

Ved aftalerne af 29. marts 2004 blev der gennemført en markedsorientering af decentral kraftvarmeproduktion. Formålet var at give de decentrale værker incitament til at tilrettelægge elproduktionen efter elpriserne på markedet. Omlægningen er gennemført ved at omlægge støtten til værkerne, således at støtten ydes som en finansiel, produktionsuafhængig støtte, samtidigt med at elproduktionen afregnes til markedsprisen. I tilknytning hertil blev bindingerne på kraftvarmeproduktionen ophævet.

For at få et mere velfungerende elmarked blev reglerne om aftagepligtig elproduktion også ophævet, således at al elproduktion afsættes på elmarkedet på markedsvilkår. Omlægningen indføres gradvist, således at de største værker går over til de nye vilkår først. Små værker under 5 MW kan forblive under den gamle ordning uden tidsbegrænsning.

Det indgår endvidere i 29. marts forliget, at værkerne indtil videre ikke skal kunne udskifte afgiftsbelagt brændsel i spids- og reservelast med afgiftsfrit brændsel. Der er derfor med virkning fra december 2004 gennemført en regulering af nye varmeproducerende anlæg, der som hovedregel indebærer, at eksisterende naturgasfyrede spids- og reservelastanlæg ikke kan udskifte naturgas med biomasse. Begrænsningen i brændselsvalg skal forhindre en udvidet brug af afgiftsfrit brændsel på spids- og reservelastanlæg, når kraftvarmeanlægget stoppes pga. lav elpris.

Udvikling i ejerstrukturen i energisektoren

Med netvirksomhedernes afståelse af Eltra og Elkraft til staten, udskillelsen af Gastra fra

DONG, samt etableringen af Energinet.dk er der sket en adskillelse mellem ejerskabet til den overordnede infrastruktur og de kommercielle aktiviteter.

Med ophævelsen af adskillelsen mellem fri og bunden kapital i elselskaberne er der endvidere kommet et øget incitament til selskabsomdannelser og strukturtilpasninger i resten af elsektoren.

Dette har resulteret i, at en række netvirksomheder og kommuner i det jysk-fynske område gennem det seneste år har afstået deres ejerandele i Elsam. De resterende kommuner og netvirksomheder der er aktionærer, har også disponeret deres aktieposter. Således indgik finansministeren med bestyrelserne for Elsam A/S og DONG A/S den 10. december en Rammeaftale om sammenlægning af Elsam og DONG. Efterfølgende har nogle af aktionærerne i Elsam angiveligt truffet aftale om salg af deres aktieposter til Vattenfall. Andre aktionærer har truffet aftale med DONG om salg af deres aktiepost.

I Østdanmark overtog Elsam i foråret 2004 aktiemajoriteten i NES A/S inklusiv ejerandelen i Energi E2, mens SEAS, NVE og en række kommuner, herunder bl.a. Københavns Kommune, har indgået aftaler om deres ejerandele i produktionsvirksomheden Energi E2 med DONG A/S. Aftalerne med SEAS og NVE samt Københavns Kommune åbner op for enten en kontantbetaling eller betaling i aktier.

Endvidere indgår i DONG A/S' aftaler med Københavns Kommune og Frederiksberg Kommune, at DONG A/S overtager Københavns Energi og Frederiksberg Forsyning.

Med Rammeaftalen af 10. december 2004 og DONG A/S' aftaler er der udsigt til dannelsen af et stort dansk energiselskab, der vil kunne tage konkurrencen op med de endnu større udenlandske energiselskaber, samt virke som dynamo for en stærk erhvervs- og teknologiudvikling på energiområdet i Danmark. Der er dog fortsat usikkerhed om, hvornår fusionen mellem DONG og Elsam kan gennemføres. Selskabsdannelsen skal vurderes af konkurrencemyndighederne.

INDVINDING AF OLIE OG NATURGAS

Det er snart 40 år siden, at olie- og gasefterforskningen begyndte i det danske område af Nordsøen, og der er stadig interessante muligheder for fremtidens efterforskning og indvinding. I dag dækker olie- og gasproduktionen fra felterne i Nordsøen det danske forbrug og udgør tillige en vigtig eksportvare af stor betydning for dansk økonomi. Den danske olieproduktion var i 2004 mere end dobbelt så stor som det danske olieforbrug. Det er regeringens forventning, at denne gunstige situation vil kunne bevares i en årrække fremover. Det er vurderingen, at der fortsat er en lang række efterforskningsmuligheder på dansk område, ligesom der via ny teknologi er et potentiale for at få mere ud af gjorte fund (se figur 3).

Olieproduktionen i 2004 blev rekordhøj, idet den lå 5 % over den hidtidige produktionsrekord fra 2002. Også produktionen af naturgas satte rekord i 2004. Rekorden for mængderne af solgt gas skyldes en gas-eksportledning fra Tyra feltet til Holland, som blev taget i brug i 2004.

(Ikke optrykt her.)

Figur 3. Prognose for den fremtidige olieproduktion.

Kilde: Energistyrelsen

Det er ca. 7 år siden, der sidst har været udbudt arealer i koncession i den danske del af Nordsøen (Central Graven med tilstødende områder).

Arbejdsprogrammerne fra den seneste udbudsrunde, 5. runde, har indebåret en stabil efterforskningsaktivitet, der nu stort set er afsluttet, da de obligatoriske dele af arbejdsprogrammerne for næsten alle tilladelsers vedkommende er fuldført. Investeringerne i efterforskning i 5. runde skønnes indtil nu at have beløbet sig til ca. 2,3 mia. kr.

For at opretholde kontinuiteten i efterforskningen i de kommende år og dermed fastholde og videreudvikle den viden og ekspertise selskaberne har oparbejdet om den danske undergrund, planlægges for tiden en 6. udbudsrunde, der forventes annonceret inden sommeren 2005.

Formålet med den nye udbudsrunde er endvidere at bidrage til at realisere hovedmålsætningen for den fremtidige efterforskning af olie og naturgas ifølge hvilken efterforskningen skal tilrettelægges, sådan, at der kan lokaliseres så meget som muligt af den olie og naturgas, der findes i den danske undergrund. Derved forlænges den periode, hvor Danmark er helt eller delvist selvforsynende med olie og naturgas. Samtidig sikres en forlænget anvendelse af de eksisterende anlæg og rørledninger.

Med ændringerne af undergrundsloven, rørledningsloven og kulbrinteskatteloven i slutningen af 2003 er forudsætningerne for kommende koncessioner på plads. Når runden er åbnet, vil olieselskaberne få en frist på ca. 6 måneder til at indlevere bud på de åbne områder. I alle nyere danske tilladelser deltager staten med en andel på 20 %. Det er hensigten, at dette også skal være et vilkår i alle tilladelser, der gives i 6. udbudsrunde. Staten afholder selv udgifterne hertil.

Tidligere har statens deltagelse været varetaget af DONG. Som en konsekvens af den planlagte delvise privatisering af DONG-koncernen, vil statsdeltagelsen i alle nye koncessioner blive administreret af en ny statslig enhed. Enheden skal nyttiggøre eksisterende statslig ekspertise samt de data og vurderinger, der i forvejen tilvejebringes i statsligt regi, men vil ikke kunne påtage sig operatøropgaver eller på egen hånd erhverve yderlige andele ud over de 20 %. Regeringen fremsætter derfor lovforslag om etablering af den nye statslige enhed til varetagelse af fremtidig statsdeltagelse.

Sikkerhed offshore

Regeringen forventer at kunne fremsætte forslag til en ny sikkerhedslov på offshoreområdet til efteråret. Den eksisterende havanlægslov er fra 1981 og der er behov for at modernisere lovgrundlaget gennem et enkelt, gennemskueligt og brugervenligt regelsæt i nutidige rammer, der omfatter alle dele af sikkerhedsreguleringen offshore.

Opfølgningen på Regeringens Handlingsplan fra november 2002 med tiltag rettet mod sikkerheden på olie-gas anlæggene i Nordsøen fortsættes i 2005. Der følges op på den i 2004 gennemførte brugerundersøgelse offshore med tiltag for øget dialog og nye informationsveje i forbindelse med tilsyn offshore. Et nyt VVM-grundlag for størstedelen af aktiviteterne i den danske del af Nordsøen skal i høring i 2005.

FORSKNING OG UDVIKLING

Det er regeringens mål, at Danmark skal være verdens mest konkurrencedygtige

økonomi. Derfor skal den offentlige og den private sektor i 2010 tilsammen op på at anvende mere end 3 pct. af værdien af Danmarks samlede produktion på forskning og udvikling.

På energiområdet har Danmark i dag et af verdens mest velfungerende forsyningsystemer og en stærk international erhvervsposition inden for udvikling og markedsføring af renere og mere effektive energiteknologier. Denne positionen skal fastholdes og udvikles yderligere, og der skal derfor også fremover satses på forskning i vedvarende energi, bæredygtig energiproduktion og energibesparende teknologier.

Regeringen har styrket indsatsen på forskning og udviklingsområdet. Der er i perioden 2005-2008 afsat yderligere ca. 280 mio. kr. til strategisk forskning inden for området energi og miljø under Det Strategiske Forskningsråd. Også i forbindelse med den nye Højteknologifond, som skal bygges op i de kommende år, vil bestyrelsen have mulighed for bl.a. at støtte udviklingen af højteknologiske løsninger på energiområdet.

Med etableringen af Transport- og Energiministeriet har regeringen sat øget fokus på samspillet mellem transport og energiforsyning. En arbejdsgruppe under Energistyrelsen vil om kort tid fremlægge et forslag til en strategi for en dansk forsknings- og udviklingsindsats på brintområdet. Tilsvarende vil Energistyrelsen udarbejde en strategi for forskning og udvikling indenfor fremstilling af flydende biobrændsler.

Hermed slutter redegørelsen.